

Gazdaság

A romániai és az erdélyi szolgáltatói szektor

A szolgáltatói ágazat súlya Kelet-Közép-Európában és ezen belül Romániában az európai átlaghoz képest lényegesen alacsonyabb. Ugyanakkor a 2008-as válságot követően a szolgáltatói szektor a régióban ugrásszerűen fejlődött: a növekedés dinamikusabb volt, mint más ágazatokban. 2018-ban a romániai szolgáltatói szektor a nemzeti hozzáadott érték (GVA) 44%-át állította elő. A szolgáltatásokban foglalkoztatottak (az összes foglalkoztatott 25%-a) arányukhoz képest nagyobb hozzáadott értéket állítanak elő.

A szektornak kiemelkedő a súlya a fővárosban és annak környékén. Erdélyen belül pedig a nagyvárosokban és az azokat övező agglomerációs településeken koncentrálódik, ahol nagyon jelentős urbanizációs hatás figyelhető meg. Kiemelkedő Kolozsvár, Temesvár és vonzáskörzetük, ahol a szolgáltatások aránya megközelíti a fővárosban mért értékeket. A szolgáltatói szektort tekintve Székelyföldnek is viszonylag jó a pozíciója, különösen az infokommunikációs ágazat területén. A székelyföldi relatív alacsonyabb értékekben a nagyvárosok hiánya tükröződik. Az erdélyi régiók közül a szolgáltató szektor Észak-Erdélyben és Partiumban kevésbé fejlett.

Bevezetés, módszertan

A fejlett gazdaságokban a szolgáltatói (tercier) szektor a legfontosabb gazdasági ágazatok egyike, amelynek súlya az elmúlt évtizedekben egyre inkább növekedett.

A szolgáltatói szektort többféleképpen határozzák meg, legtágabb értelmezésében ide tartozik minden olyan gazdasági tevékenység, amely a szolgáltatások előállítására irányul. A szolgáltatások olyan, nem kézzelfogható javakat ölelnek fel, mint a figyelem, a tanácsadás, az elérés, a tapasztalatok, az információk vagy a segítőmunkák és -tevékenységek. A legutóbbi időszakban az információkkal kapcsolatos, tudásalapú tevékenységeket a szolgáltatói szektoron belül is megkülönböztetik.

A szolgáltatói szektor egyes meghatározások szerint magában foglalja a kereskedelmet, a turizmust és a szállítást is, azonban jelen elemzésben csak a szűkebben értelmezett szolgáltatói ágazatra koncentrálunk.¹ A szolgáltatói szektort a következő adatok alapján elemezzük:

1. **A nemzetgazdaságban elfoglalt szerep 2008 és 2018 között**, Eurostat-adatok alapján (a bruttó hozzáadott értékhez való hozzájárulás)², illetve a Román Statisztikai Intézet (INS) adatai alapján³

¹ A tágabb értelmezés szerint a NACE/CAEN Rev 2. G-S kategóriák, a szűkebb értelmezés alapján a NACE/CAEN Rev 2. J-S kategóriák tartoznak ide.

² Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/national-accounts/data/database>

Gross value added and income by A*10 industry breakdowns [nama_10_a10]

National accounts aggregates by industry (up to NACE A*64) [nama_10_a64]. Letöltés dátuma: 2020.03.22.

³ Institutul National de Statistica (INS), Tempo online, **CON103G** - Produsul intern brut (PIB) regional – preturi curente, calculat conform CAEN Rev.2 – SEC 2010 Produsul intern brut (PIB) regional – preturi

2. A romániai **foglalkoztatottakra** vonatkozó statisztikai adatok, a 2008-as és a 2018-as évekre⁴
3. **A romániai kereskedelmi társaságok és szövetkezeti társulások 2018-as** könyvelési évre vonatkozó **adatbázisa** alapján, amelyet a Pénzügyminisztérium tett közzé a data.gov.ro felületen.

Az adatok értelmezésénél szükséges figyelembe venni, hogy a foglalkoztatottakra vonatkozó statisztikák az állami foglalkoztatottakat is tartalmazzák, ugyanakkor a céges adatbázis (3. pont) állami tulajdonban lévő cégeket igen, állami intézményeket azonban nem tartalmaz.

A rendelkezésre álló adatok részletessége különbözik, a szolgáltatáshoz tartozó tevékenységeket különböző módon sorolják be. Jelen elemzésben az Erdélystat által alkalmazott kategóriákat használjuk.⁵ Ennek megfelelően a szolgáltatásokon belül különbséget teszünk a magasabb bérezéssel járó, magasabb képesítést igénylő **szellemi szolgáltatások** és az **egyéb szolgáltatások** között. Ahogyan korábban jeleztük, e szűkebben értelmezett szolgáltató szektor nem tartalmazza a kereskedelmet, a turizmust és a szállítást. A művészet-, a szórakoztatás-, és a szabadidő-kategória cégeinek döntő többsége a szórakoztatásban tevékenykedik, ezért került az egyéb szolgáltatások besorolása alá.

Elemzésünkben a szolgáltatói szektor főbb mutatóit vizsgáljuk az Európai Unióban, Romániában, az erdélyi régiókban és megyékben.

A szolgáltatói tevékenységek besorolása

Szolgáltatások összesen (J-S kategóriák)	Csoportosítás
Információ, kommunikáció (J)	Szellemi szolgáltatások
Pénzügyi, biztosítási tevékenység (K)	
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (M)	
Oktatás (P)	
Humán-egészségügyi, szociális ellátás (Q)	
Ingatlanügyletek (L)	Egyéb szolgáltatások
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység (N)	
Közigazgatás, védelem, társadalombiztosítás (O)	
Művészet, szórakoztatás, szabadidő (R)	
Egyéb szolgáltatások (S)	

curent, calculat conform CAEN Rev.2 - SEC 2010, Valoare adaugata bruta (VBR). Letöltés dátuma: 2020.03.22.

⁴ Foglalkoztatottakra vonatkozó statisztikák: INS, Tempo online, **FOM103D** – Populatia ocupata civila pe activitati ale economiei nationale la nivel de sectiune CAEN Rev.2, sexe, macroregiuni, regiuni de dezvoltare si judete. Letöltés dátuma: 2020.03.22.

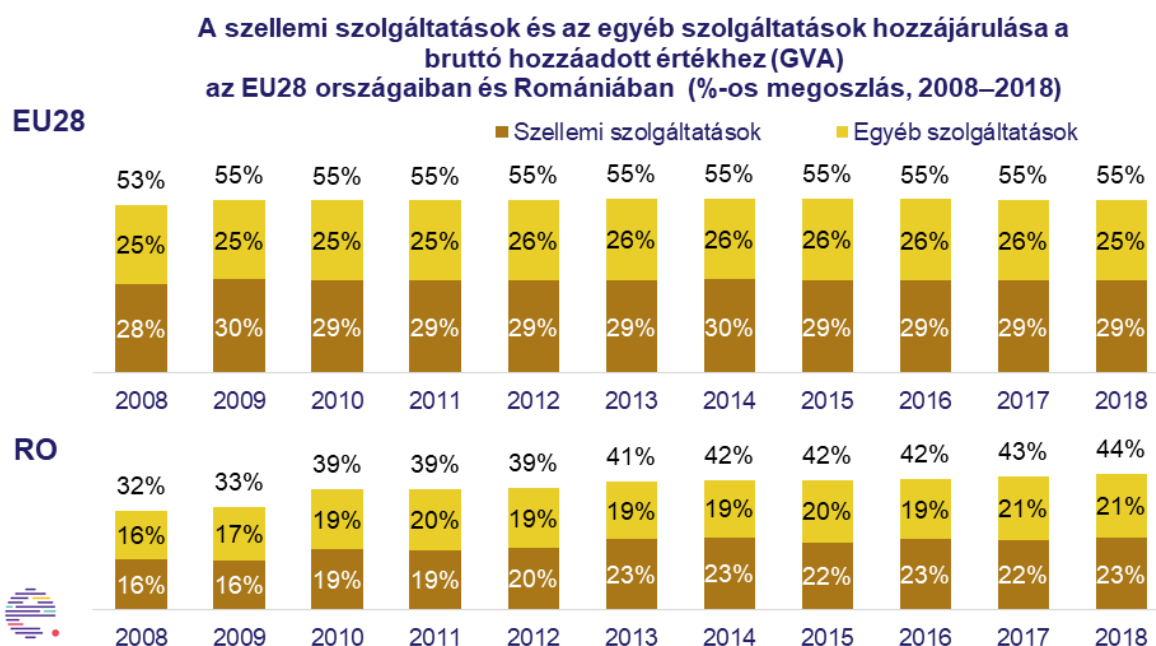
⁵ Lásd: Cégaktivitás Romániában és Erdélyben <http://statisztikak.erdelystat.ro/cikkek/cegaktivitas-romaniaban-es-erdelyben/42>. Letöltés dátuma: 2020.03.22.

A szolgáltatói szektor nemzetgazdasági szerepe az Európai Unióban és Romániában 2008 és 2018 között

A szolgáltatói szektor nemzetgazdasági szerepét a bruttó hozzáadott érték (GVA) segítségével mutatjuk be. A bruttó hozzáadott értéket a bruttó hazai termék (GDP) közelítésekként használjuk. A hozzáadott érték nem tartalmazza a termékadókat és a terméktámogatásokat.⁶

A szűkebben értelmezett **szolgáltatói szektor az Európai Unió 28 országában 54%-kal járult hozzá a bruttó hozzáadott értékhez**. 2008 és 2018 között a teljes szolgáltatói szektor 24%-kal nőtt az Unióban.⁷ **Romániában a szolgáltatói szektor súlya kisebb, 2018-ban 44%-kal járult hozzá a bruttó hozzáadott értékhez, viszont lényegesen jelentősebben nőtt, 94%-kal az elemzett időszakban.**⁸

A szolgáltatói szektor súlya nemcsak Romániában, de Kelet-Közép-Európa más tagországaiban is alacsonyabb, mint az EU-átlag, ezzel párhuzamosan az ipar jelentősebb ebben a régióban. Mivel az ipar súlya a román nemzetgazdaságban csökkent, ugyanakkor abszolút értékben növekedett, ez arra enged következtetni, hogy más ágazatok, például az itt tárgyalt szolgáltatói szektor lényegesen gyorsabban növekedett 2008 óta.⁹

Forrás: Eurostat, National accounts aggregates by industry, 2008–2018

⁶ GVA + termékadók és támogatások = GDP

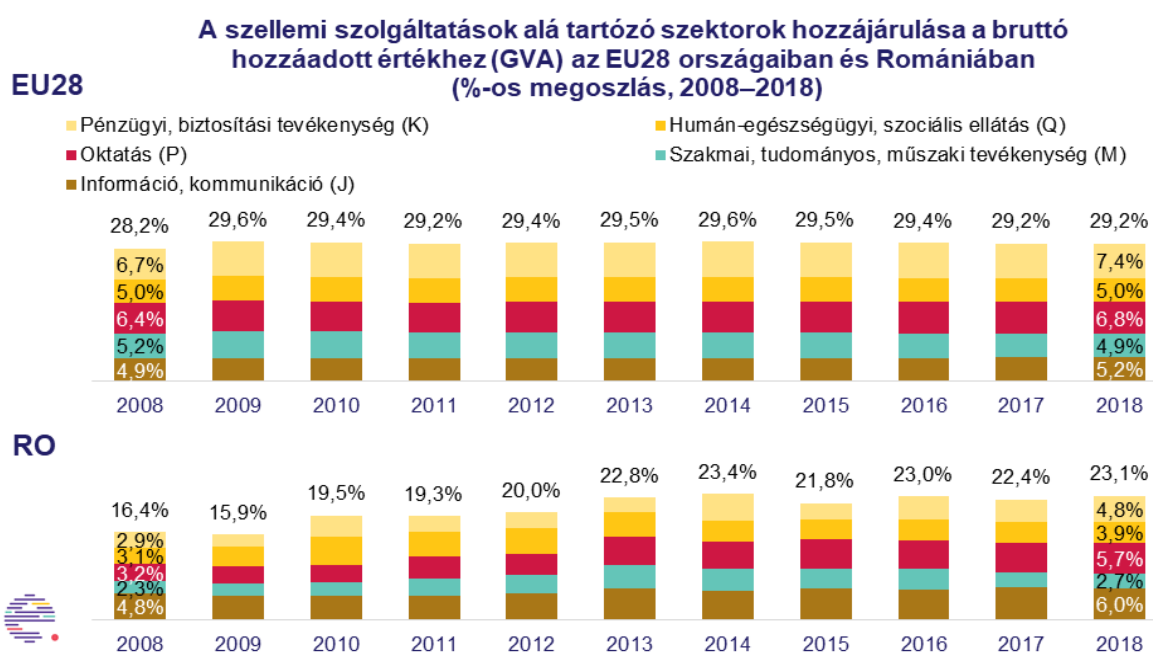
⁷ 2008-ban az EU28-ra vonatkozóan az abszolút érték 6 242 559 millió EUR volt (=100%), 2018-ban 7 775 356 millió EUR.

⁸ 2008-ban Romániában az abszolút érték 41 930 millió EUR volt (=100%), 2018-ban a szűkebben vett szolgáltató szektor bruttó hozzáadott értéke 81 225 millió EUR volt.

⁹ Az ipari tevékenység Romániában és Erdélyben, <http://statisztikak.erdelystat.ro/cikkek/az-ipari-tevekenyseg-romaniaban-es-erdelyben/45>. Letöltés dátuma: 2020.03.23.

Az ágazaton belül **a szellemi szolgáltatások az EU28 országaiban a bruttó hozzáadott érték 29%-át jelentik, Romániában ez csupán 23%.** Az egyéb szolgáltatásokban az eltérés kisebb (EU28: 25%, Románia: 21% 2018-ban). Ugyanakkor Romániában a szellemi szolgáltatások terén nagyon dinamikus növekedés volt megfigyelhető az elmúlt tíz évben (98%-os növekedés a szellemi szolgáltatások terén vs. 89%-os az egyéb szolgáltatások terén).

A szellemi szolgáltatásokon belül **az EU28 átlagán enyhén felüli részesedéssel rendelkezik a romániai infokommunikációs szektor** (6,0% vs. 5,2%), viszont jelentősen kisebb a súlya a pénzügyi és az egészségügyi szolgáltatásoknak, kevésbé jelentősek a szakmai-tudományos tevékenységek, illetve az oktatás. 2008-hoz képest jelentősen nőtt a szakmai-tudományos és a humán-egészségügyi tevékenységek súlya a nemzetgazdaságban.

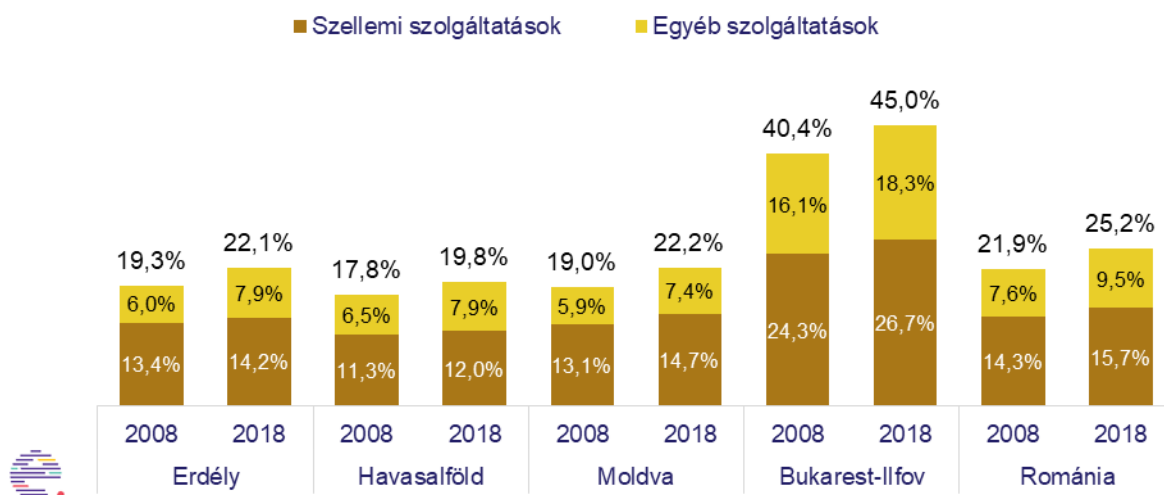
Forrás: Eurostat, National accounts aggregates by industry, 2008–2018

A szolgáltatói szektor a foglalkoztatottak szerint

2018-ban az összes romániai foglalkoztatott egynegyede dolgozott a szűkebben vett szolgáltatói szektorban (mintegy 2,2 millió a 8,4 millióból). Ez az arány az elmúlt tíz évben 3% ponttal nőtt. Bár az ágazatban relatív kevesen dolgoznak, ők lényegesen magasabb hozzáadott értéket termelnek (a bruttó hozzáadott érték 44%-át). A szellemi szolgáltatásokban az összes romániai foglalkoztatott 16%-a dolgozik, a nemzeti érték 23%-át állítva elő; az egyéb szolgáltatásokban ez az arány 10% vs. 21%.

A szolgáltatói szektorban foglalkoztatottak kiugró arányban vannak jelen Bukarestben és környékén (45%). Erdélyben és Moldvában ennél lényegesen kisebb arányban dolgoznak ebben az ágazatban (22%), sereghajtó e tekintetben Havasalföld (20%).

A szolgáltatói szektorban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatott körében (%-os megoszlás, 2008 és 2018)

Forrás: INS-adatok alapján, *Populatia ocupata civila pe activitati ale economiei nationale la nivel de sectiune* CAENRev.2, FOM103D

A szellemi szolgáltatásokon belül a legtöbb foglalkoztatott az oktatásban, illetve az egészségügyi és szociális ellátásban dolgozik. Ezekben, a túlnyomórészt közszférához tartozó ágazatokban nincsenek lényeges regionális különbségek. Az oktatásban foglalkoztatottak száma és aránya tízéves távlatban minden régióban lényegesen csökkent.

A **tudásintenzív ágazatok**, amelyek alatt az infokommunikációs szektor és a szakmai-tudományos tevékenységeket értjük, országos szinten a hozzáadott érték 12%-át állítják elő, az összes romániai foglalkoztatott 5%-ának segítségével. Ezekben az ágazatokban jelentős regionális eltérések figyelhetők meg, az itt foglalkoztatottak erőteljesen koncentrálnak a fővárosba és annak környékére (infokomm. 7,5%, szakmai-tudományos tevékenység 6,8%). E két szolgáltatói ágazatban az összes többi romániai régió elmaradása jelentős.

Ugyanakkor Erdélyen belül Kolozs és Temes megyékben a tudásintenzív ágazatban foglalkoztatottak aránya eléri a 8,6, illetve a 7,1%-ot, Brassó megyében pedig az 5,4%-ot. Ezekben a megyékben a tudásintenzív ágazatokban foglalkoztatottak aránya az elmúlt tíz évben számottevően nőtt (2008-ban Kolozs megyében 3,9%, Temes megyében 4,5%, Brassó megyében 3,3% volt).

A szellemi szolgáltatásokban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatott körében (2008–2018)

	Erdély	Havas-alföld	Moldva	Bukarest-Ilfov	Románia összesen
Információs-kommunikációs szolgáltatás 2008	1,0%	0,5%	0,6%	5,9%	1,5%
Információs-kommunikációs szolgáltatás 2018	2,1%	0,8%	1,5%	7,5%	2,5%
Változás 2008–2018	109%	57%	137%	27%	66%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység 2008	1,5%	1,3%	1,1%	5,4%	1,9%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység 2018	1,7%	1,5%	1,5%	6,8%	2,5%
Változás 2008–2018	18%	22%	43%	27%	30%
Oktatás 2008	5,2%	4,4%	5,6%	4,7%	4,9%
Oktatás 2018	4,5%	4,2%	5,4%	3,7%	4,4%
Változás 2008–2018	-12%	-6%	-2%	-22%	-10%
Humán-egészségügyi, szociális ellátás 2008	4,5%	4,3%	5,0%	4,7%	4,6%
Humán-egészségügyi, szociális ellátás 2018	5,0%	4,8%	5,6%	5,1%	5,1%
Változás 2008–2018	11%	11%	12%	9%	10%
Pénzügyi, biztosítói szolgáltatások 2008	1,1%	0,8%	0,8%	3,8%	1,3%
Pénzügyi, biztosítói szolgáltatások 2018	0,8%	0,7%	0,7%	3,6%	1,2%
Változás 2008–2018	-23%	-15%	-19%	-6%	-10%

Forrás: INS-adatok alapján, *Populatia ocupata civila pe activitati ale economiei nationale la nivel de sectiune CAEN Rev.2, FOM103D*. Az adott régióban lévő összes foglalkoztatott = 100%. A lényeges eltéréseket színekkel jelöltük: zöld = lényegesen nőtt, piros = lényeges csökkenés 2008 és 2018 között.

Erdélyen belül csak a közép-erdélyi régió és a Bánság emelkedik ki a szolgáltatásban foglalkoztatottak tekintetében. Dél-Erdélyben az erdélyi átlagnak megfelelő arányban dolgoznak a tercier szektorban. **A szolgáltatásban foglalkoztatottak tekintetében Székelyföld nem marad le az átlagtól, sokkal inkább elmondható ez Észak-Erdélyről vagy Partiumról.**

2018-ban a tíz évvel korábbi állapothoz képest a regionális különbségek még markánsabbakká váltak, a tercier szektorban foglalkoztatottak koncentrációja különösen Közép-Erdélyben és valamelyest a Bánságban nőtt.

A szolgáltatásokban foglalkoztatottak aránya az összes erdélyi foglalkoztatott körében (2008–2018)

2008	Székelyföld	Közép-Erdély	Partium	Dél-Erdély	Bánság	Észak-Erdély	Erdély összesen
SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	17,7%	22,0%	16,9%	19,6%	20,5%	16,5%	19,3%
SZELLEMI SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	12,7%	15,8%	12,2%	12,9%	13,8%	11,5%	13,4%
Információs-kommunikációs szolgáltatás	0,7%	1,3%	0,6%	0,9%	1,7%	0,5%	1,0%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	1,4%	1,8%	1,3%	1,5%	1,6%	0,9%	1,5%
Oktatás	5,7%	5,8%	4,9%	5,1%	4,8%	4,9%	5,2%
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	4,1%	5,5%	4,6%	4,4%	4,7%	4,3%	4,7%
Pénzügyi, biztosítói szolgáltatások	0,8%	1,5%	0,8%	1,1%	1,0%	0,9%	1,1%
EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	5,1%	6,2%	4,7%	6,7%	6,7%	5,0%	6,0%

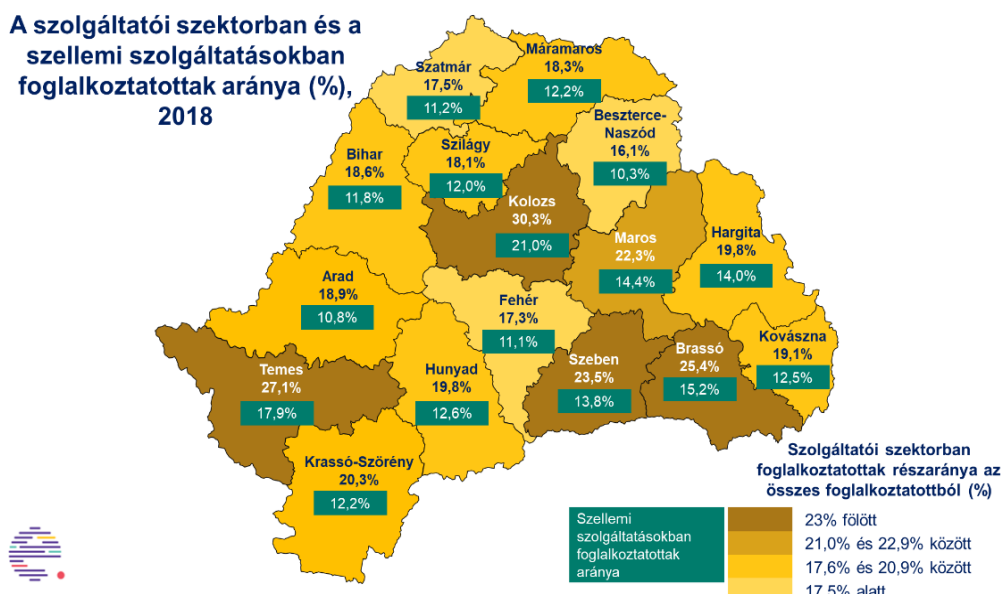
2018	Székely- föld	Közép- Erdély	Partium	Dél- Erdély	Bánság	Észak- Erdély	Erdély összesen
SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	19,5%	27,2%	18,2%	22,0%	23,4%	17,4%	22,1%
SZELLEMI SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	13,4%	18,4%	11,7%	13,4%	14,7%	11,5%	14,2%
Információs-kommunikációs szolgáltatás	1,2%	4,2%	0,8%	1,6%	2,8%	0,6%	2,1%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	1,7%	2,1%	1,2%	1,9%	1,9%	1,2%	1,7%
Oktatás	5,2%	5,2%	4,4%	4,3%	4,3%	4,3%	4,5%
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	4,8%	5,7%	4,6%	4,9%	5,0%	4,7%	5,0%
Pénzügyi, biztosítói szolgáltatások	0,6%	1,3%	0,6%	0,7%	0,8%	0,7%	0,8%
EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	6,1%	8,8%	6,5%	8,6%	8,7%	6,0%	7,9%

Forrás: INS-adatok alapján, *Populatia ocupata civila pe activitati ale economiei nationale la nivel de sectiune CAEN Rev.2, FOM103D*. Az adott erdélyi régióban lévő összes foglalkoztatott = 100%. A lényeges eltéréseket színekkel jelöltük: zöld = lényegesen nőtt, piros = lényegesen csökkenés 2008 és 2018 között.

Amennyiben a foglalkoztatottakra vonatkozó adatokat az erdélyi megyék szintjén vizsgáljuk, láthatjuk, hogy egy adott régió belül is jelentős eltérések figyelhetők meg, ugyanis a szolgáltatásban foglalkoztatottak aránya csupán néhány megyében magasabb (Kolozs, Temes, Brassó, Szeben és valamelyest Maros megyében).

A szellemi szolgáltatásokban foglalkoztatottak még inkább két megyére koncentrálnak (Kolozs, Temes). Közepes helyet foglal el Brassó, Szeben, Maros megye, és e téren viszonylag jó eredményeket látni Hargita megyében is, ahol az összes foglalkoztatott 14%-a dolgozik szellemi szolgáltatásokban.

A szolgáltatói szektorban és a szellemi szolgáltatásokban foglalkoztatottak aránya (%), 2018

A szolgáltatói szektor a cégek aktivitása szerint

A szolgáltatói szektorban tevékenykedő cégek a romániai nagyrégiókban

A foglalkoztatottakra vonatkozó adatok alapján határozottan látszik, hogy a tercier szektor jelenléte nagymértékben függ az urbanizáltság fokától. Mivel a cégekre vonatkozó statisztikák akár városi szintű elemzést is lehetővé tesznek, ezért az elemzést a cégek aktivitásának vizsgálatával egészítjük ki.

Romániában az összes cég 34%-a tevékenykedett a szűkebben értelmezett szolgáltatói szektorban 2018-ban, ez 178 617 vállalatot jelent. A vállalkozói aktivitás inkább a szellemi szolgáltatásokra koncentrálódik (22%), ezen belül pedig kimagasló a szakmai-tudományos és a műszaki tevékenységet végző cégek aránya. Az egyéb szolgáltatásokat nyújtó cégek súlya alacsonyabb (12%), de ezek a vállalkozások részesedésüknél nagyobb arányban járulnak hozzá a bruttó hozzáadott értékhez (21%).

Ahogy a foglalkoztatottak esetében, a romániai nagyrégiók szolgáltatói szektorban működő cégeinek körében is jelentős eltérések figyelhetők meg. Míg Bukarestben és környékén működő cégek 48%-a tevékenykedik a szolgáltatói szektorban, addig ez az arány Havasalföldön csupán 27%. A szolgáltató cégek aránya Erdélyben megegyezik az országos átlaggal. A tudásintenzív ágazatok alulreprezentáltak a havasalföldi és moldvai vállalkozások körében.

A szolgáltatói szektorban tevékenykedő cégek Romániában összesen, illetve a szolgáltatói cégek aránya az összes cégen belül a romániai nagyrégiókban, %

	Románia összesen		Romániai nagyrégiók			
	Cégek száma	Arány az összes cégen belül	Erdély	Havasalföld	Moldva	Bukarest-Ilfov
SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	178 617	34,0%	31,9%	27,0%	27,8%	48,1%
SZELLEMI SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	115 372	22,0%	20,2%	16,7%	17,9%	32,5%
Információs-kommunikációs szolgáltatás	23 561	4,5%	3,9%	2,7%	3,3%	7,9%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	62 239	11,9%	11,1%	8,6%	9,1%	17,6%
Oktatás	5 966	1,1%	1,0%	0,9%	1,0%	1,7%
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	16 219	3,1%	2,9%	3,0%	3,1%	3,5%
Pénzügyi, biztosítói szolgáltatások	7 387	1,4%	1,3%	1,5%	1,4%	1,4%
EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	63 245	12,0%	11,7%	10,3%	9,9%	15,7%

Forrás: a Pénzügyminisztérium 2018-as adatbázisa, lásd 5. lábjegyzet Az adott régióban tevékenykedő összes cég = 100%. A lényeges eltéréseket színekkel jelöltük: zöld = lényegesen nagyobb, piros = lényegesen kisebb, mint a romániai átlag.

A szolgáltatói szektorban tevékenykedő cégek Erdély régióiban és megyéiben

A tercier szektorban működő vállalkozások regionális mintázata megfelel annak, amit a foglalkoztatottak körében láttunk: kiugróan magas arányban fordulnak elő Közép-Erdélyben és Bánságban, illetve az átlagosnál valamelyest nagyobb arányban vannak jelen Dél-Erdélyben is. A szolgáltatói szektorban tevékenykedő vállalatok jelentősen alulreprezentáltak Észak-Erdélyben, Partiumban és Székelyföldön.¹⁰

¹⁰ Itt most csak a szolgáltató cégek előfordulását vettük figyelembe, az általuk generált forgalmat nem.

A területi koncentráció még erőteljesebben figyelhető meg a tudásintenzív vállalkozások (információs-kommunikációs szolgáltatások és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységek) esetében, ezek kimagasló arányban vannak jelen Közép-Erdélyben (19%) és a Bánságban (16%), de e tekintetben Dél-Erdély (15%) és Székelyföld (14%) sem marad le túlságosan. Ugyanakkor az országos szinten dinamikusan növekvő egészségügyi ellátásban működő cégek, illetve az egyéb, nem szellemi szolgáltatások aránya Észak-Erdélyben és Székelyföldön az átlagosnál jóval alacsonyabb.

A szolgáltatói szektorban tevékenykedő cégek aránya az összes cégen belül az erdélyi régiókban, %

	Székely- föld	Közép- Erdély	Partium	Dél- Erdély	Bánság	Észak- Erdély	Erdély összesen
SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	26,7%	36,5%	26,3%	32,7%	35,4%	22,9%	31,9%
SZELLEMI SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	17,4%	24,1%	16,8%	20,2%	21,7%	14,3%	20,2%
Információs-kommunikációs szolgáltatás	3,7%	5,8%	2,6%	3,6%	3,7%	2,5%	3,9%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	10,0%	12,6%	9,7%	11,1%	12,2%	7,9%	11,1%
Oktatás	0,8%	1,1%	0,6%	1,0%	1,2%	0,7%	1,0%
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	1,6%	3,4%	2,6%	3,0%	3,3%	2,0%	2,9%
Pénzügyi, biztosítói szolgáltatások	1,2%	1,2%	1,4%	1,4%	1,3%	1,2%	1,3%
EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZESEN	9,4%	12,4%	9,5%	12,5%	13,7%	8,6%	11,7%

Forrás: a Pénzügyminisztérium 2018-as adatbázisa, lásd 5. lábjegyzet. Az adott erdélyi régióban tevékenykedő összes cég = 100%. A lényeges eltéréseket színekkel jelöltük: zöld = lényegesen nagyobb, piros = lényegesen kisebb, mint az erdélyi átlag.

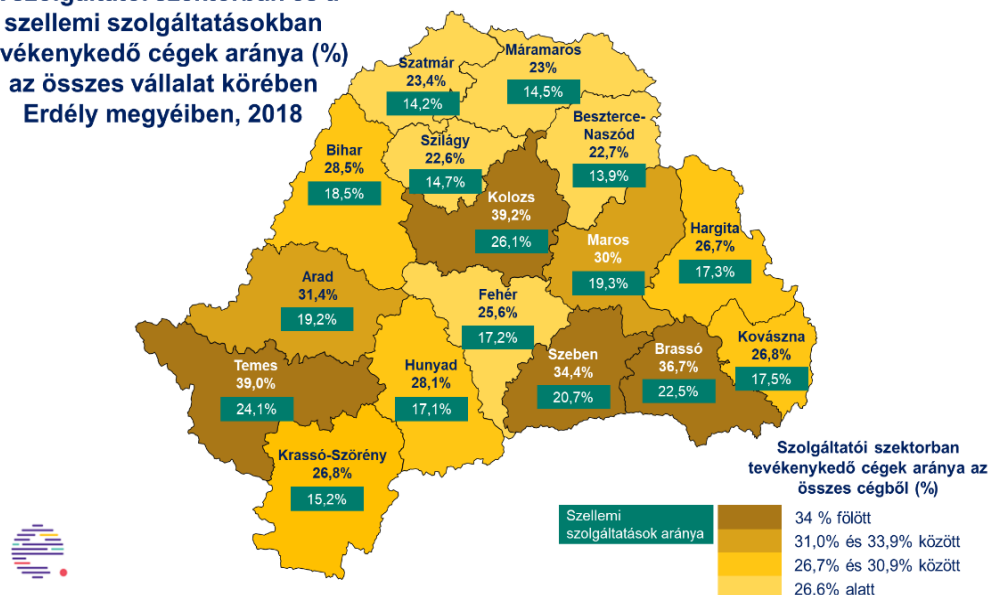
Ahogy általában a cégek számában és teljesítményében mutatkozó különbségeket leginkább az urbanizáltság foka magyarázza,¹¹ úgy hasonló mintázatok figyelhetők meg a szolgáltatói szektorban is. Általában jelentősebb arányban vannak jelen a szolgáltató cégek a nagyvárosokkal rendelkező erdélyi megyékben (Kolozs, Temes, Brassó és Szeben), illetve átlag körüli az arányuk Maros és Arad megyékben.

A szellemi szolgáltatások és a tudásintenzív ágazatok esetében a különbségek még szembetűnőbbek. E dinamikusan fejlődő ágazatokban csupán három megye (Kolozs, Temes és Brassó) teljesít kiemelkedően.

A vállalati statisztikák szerint a szolgáltatásokban Székelyföld pozíciója inkább átlagos, az információs-kommunikációs terület pedig relatíve jó arányban van jelen (ez érvényes a foglalkoztatottakra és az itt működő cégekre is).

¹¹ Cégek aktivitás Romániában és Erdélyben, <http://statisztikak.erdelystat.ro/cikkek/cegaktivitas-romaniaban-es-erdelyben/42>. Letöltés dátuma: 2020.03.23.

A szolgáltatói szektorban és a szellemi szolgáltatásokban tevékenykedő cégek aránya (%) az összes vállalat körében Erdély megyéiben, 2018

A szolgáltatói szektor, azon belül a szellemi szolgáltatások és a tudásintenzív ágazat nagymértékű regionális koncentrációja szükségessé teszi a településtípus szerinti elemzést. Ahogyan várható, **a tercier szektorban működő cégek a nagyvárosokban koncentrálódnak**. Ugyanakkor érdekes megfigyelés, hogy a nagyvárosok agglomerációjában lévő községekben arányaiban több szolgáltató cég működik, mint az erdélyi kisvárosokban.¹² A települések mérete tehát e téren jelentősebb magyarázóerővel bír, mint a régió vagy a megye, a szolgáltatások a regionális központokra és azok vonzáskörzetébe található településekre koncentrálódnak.

Székelyföld relatív kedvezőtlenebb helyzetét a nagyvárosok, az agglomerációs övezetek hiánya magyarázza. Ugyanez nem mondható el Partiumról vagy Észak-Erdélyről, amely régiókban kevésbé számottevő a szellemi szolgáltatások súlya.

¹² A nagyvárosok vonzáskörzetében levő községekhez a 21 országos és regionális növekedési pólus vonzáskörzetében található községeket soroltuk be. Az erdélyi városok: Arad, Brassó, Déva, Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagybánya, Nagyszeben, Nagyvárad, Szatmárnémeti, Temesvár.

A szolgáltatói szektorokban tevékenykedő cégek aránya az összes cégen belül településtípus szerint, %

	Szolgáltatás összesen	Szellemi szolgáltatás összesen	Információs kommunikációs szolgáltatás	Szakmai, tudományos műszaki tevékenység	Oktatás	Humán-egészségügyi szociális ellátás	Pénzügyi, biztosítói szolgáltatás	Egyéb szolgáltatás
Nagyváros (100 ezer lakos felett)	41,5%	27,1%	5,7%	14,6%	1,2%	4,1%	1,5%	14,5%
Középváros (20-100 ezer lakos)	30,4%	19,1%	3,1%	10,5%	1,0%	2,8%	1,6%	11,3%
Kisváros (20 ezer lakos alatt)	21,5%	12,7%	2,1%	7,0%	0,7%	1,8%	1,2%	8,9%
Község nagyvárosi vonzáskörzetben	30,6%	18,7%	3,6%	10,5%	1,0%	2,2%	1,2%	11,9%
Egyéb község	15,1%	8,6%	1,2%	5,4%	0,4%	1,0%	0,5%	6,5%
Erdély összesen	31,9%	20,2%	3,9%	11,1%	1,0%	2,9%	1,3%	11,7%

Forrás: a Pénzügyminisztérium 2018-as adatbázisa, lásd 5. lábjegyzet Az adott településtípuson tevékenykedő összes cég = 100%. A lényeges eltéréseket színekkel jelöltük: zöld = lényegesen nagyobb, piros = lényegesen kisebb, mint az erdélyi átlag.

Az alábbiakban a legjelentősebb szolgáltatói szektorral rendelkező településeket mutatjuk be. Az erdélyi nagyvárosok közül Kolozsváron, Temesváron és Brassóban vannak jelen kimagasló arányban a szolgáltató cégek. E szerint a mutató szerint legkevésbé jellemző a tercier szektor Nagybányán, Szatmárnémetiben, Nagyváradon és Aradon. Szeben és Marosvásárhely átlagos helyzettel jellemezhetők, Marosvásárhelyen kiemelkedő arányban fordulnak elő az egészségügyi szolgáltató cégek.

A szolgáltatói szektorokban tevékenykedő cégek aránya az összes cégen belül a 100 000 lakosnál nagyobb települések szerint, %

	Szolgáltatás összesen	Szellemi szolgáltatás összesen	Információs-kommunikációs szolgáltatás	Szakmai, tudományos műszaki tevékenység	Oktatás és egészségügyi szociális ellátás	Pénzügyi, biztosítói szolgáltatás	Egyéb szolgáltatás
Temesvár	47,7%	30,6%	6,1%	16,4%	6,6%	1,4%	17,2%
Kolozsvár	45,4%	31,1%	8,7%	16,1%	5,2%	1,2%	14,3%
Brassó	43,7%	27,5%	5,3%	15,0%	5,8%	1,4%	16,2%
Nagyszeben	41,1%	25,3%	4,9%	13,8%	5,1%	1,5%	15,7%
Marosvásárhely	39,6%	26,4%	4,7%	13,5%	6,8%	1,5%	13,2%
Arad	38,1%	23,3%	3,4%	13,5%	4,8%	1,7%	14,7%
Nagyvárad	35,8%	24,0%	4,1%	12,9%	5,2%	1,9%	11,8%
Szatmárnémeti	31,1%	19,3%	2,8%	11,7%	2,9%	1,9%	11,8%
Nagybánya	30,9%	20,2%	3,6%	12,1%	3,0%	1,5%	10,7%
Összesen*	41,5%	27,1%	5,7%	14,6%	5,3%	1,5%	14,5%

*Forrás: a Pénzügyminisztérium 2018-as adatbázisa, lásd 5. lábjegyzet Az adott településen tevékenykedő összes cég = 100%. A lényeges eltéréseket színekkel jelöltük: zöld = lényegesen nagyobb, piros = lényegesen kisebb, mint az összes 100 000 feletti település. * Az összes erdélyi nagyváros.*

A 100 000 lakos alatti települések esetében azokat a városokat emeltük ki, ahol a magyar lakosság részaránya eléri a 35%-ot. Ezen települések közül kiemelkedő a szolgáltatói szektor aránya a nagyobb székelyföldi településeken (Csíkszereda, Székelyudvarhely és Sepsiszentgyörgy), ahol arányaiban több szolgáltató cég működik, mint az észak-erdélyi vagy

partiumi nagyvárosokban (Nagybánya, Nagyvárad vagy Szatmárnémeti). A tudásintenzív ágazatok nagyobb arányban fordulnak elő Csíkszeredában és Sepsiszentgyörgyön, vélhetően az ott működő oktatási, felsőoktatási intézményekhez kapcsolódóan. Azonban feltűnő, hogy a kisebb városokban lényegesen kevesebb magánvállalkozás működik az oktatás és a humán-egészségügy, szociális ellátás területén.

A szolgáltatói szektorokban tevékenykedő cégek aránya az összes cégen belül azon erdélyi városokban, ahol 100 000 lakosnál kevesebben laknak és ahol a magyarok részaránya eléri a 35%-ot és a szolgáltató szektorban legalább 100 cég működik, %

	Szolgáltatás összesen	Szellemi szolgáltatás összesen	Információs-kommunikációs szolgáltatás	Szakmai, tudományos műszaki tevékenység	Oktatás és egészségügyi szociális ellátás	Pénzügyi, biztosítói szolgáltatás	Egyéb szolgáltatás
Csíkszereda	39,4%	26,6%	4,9%	16,8%	3,1%	1,8%	12,9%
Székelyudvarhely	34,9%	22,6%	4,1%	13,5%	3,5%	1,5%	12,3%
Sepsiszentgyörgy	34,1%	23,2%	6,2%	12,8%	2,9%	1,4%	10,9%
Kézdivásárhely	31,5%	20,1%	4,6%	11,4%	3,0%	1,1%	11,4%
Gyergyószentmiklós	27,0%	17,9%	4,8%	8,5%	2,7%	1,9%	9,1%
Margitta	25,2%	15,9%	2,2%	9,3%	3,5%	0,9%	9,3%
Nagykároly	23,1%	11,9%	1,6%	7,2%	2,1%	0,8%	11,2%
Összesen*	29%	19%	4%	11%	3%	1%	10%

*Forrás: a Pénzügyminisztérium 2018-as adatbázisa, lásd 5. lábjegyzet. Az adott településen tevékenykedő összes cég = 100%. * A 100 000 főnél kisebb lélekszámú és 35% feletti magyar aránnyal rendelkező városok, ahol a szolgáltató szektorban legalább 100 cég tevékenykedik.*

Közzététel: 2020. június 23.

További információ: Nagy Réka, Csata István (info@erdelystat.ro).

Korábbi Erdélystat-közlemények és -elemzések, módszertani leírások megtalálhatók a www.erdelystat.ro honlapon.

Előzetes igénylés után közleményeinket, elemzéseinket e-mailen elküldjük Önnek a megjelenés időpontjában Erre vonatkozó igényét az info@erdelystat.ro e-mail címen jelezheti.